

**THE INFLUENCE OF THE ASSOCIATION
AGREEMENT ON THE DEVELOPMENT OF GEORGIAN
ECONOMIC SECTOR**

**Guga Berdzenishvili
Giorgi Khidesheli
Gocha Lobja**

Resume

The article discusses the newly signed EU-Georgia Association Agreement. Despite its four main points, the emphasis was made on the economic aspect. We briefly defined the meaning of the association agreement and DCFTA. After evaluating the current economic situation in the country, we tried to predict its future boost with the help of the free trade area. The research question which was following: “What kind of influence will the association agreement have on Georgian economics” has been answered by the thorough analysis of the two side partnership in terms of export, import, agriculture and infrastructure.

**მსოფლიო ტურიზმის თანამედროვე
ტანდენციები**

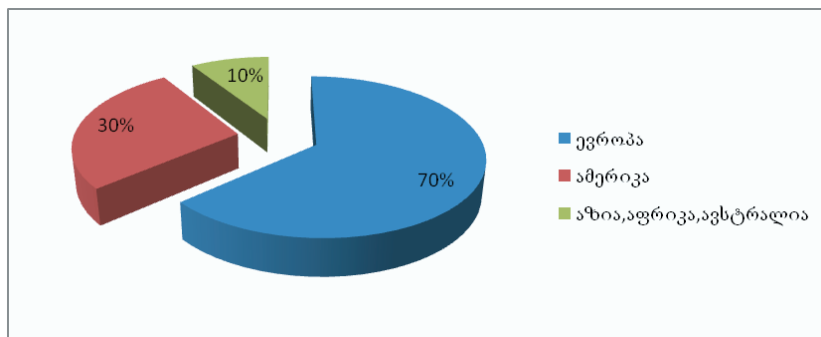
ელისო გველესიანი
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,
ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი

მაია ახვლედიანი
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,
ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი

მსოფლიო მომსახურების საერთაშორისო ბაზარზე ტურიზმის ინდუსტრია ერთ-ერთ ყველაზე დინამიურად განვითარებად სფეროს წარმოადგენს. იგი შემოსავლების მიღების უდიდესი წყარო და მრავალი ქვეყნის საგადასახადო ბალანსის მნიშვნელოვანი ფაქტორია. ტურიზმს, საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მონაცემებით, უკავია: მსოფლიო მთლიანი შიდა პროდუქტის 10-%, მშპ-ს - 10,9%, მსოფლიო ინვესტიციების - 11,8%. ტურისტულ ბიზნესში დასაქმებულია მომსახურეთა 10%, მოზიდულია დიდი რაოდენობის ძირითადი საშუალებები და მსხვილი კაპიტალი. საერთაშორისო ტურიზმის განუხრელ ზრდაზე მიუთითებს ის ფაქტი, რომ 500 მილიონ ადამიანზე მეტი ყოველწლიურად უცხოეთში ტურისტული მიზნით მოგზაურობს. შეიძლება ვთქვათ, რომ დღეისათვის ის მსხვილი ბიზნესი, დიდი ფული და გლობალური დონის სერიოზული პოლიტიკაა. მას სამართლიანად უწოდებენ „21-ე საუკუნის ფენომენს“ [1].

ტურიზმი მსოფლიოში არათანაბრად განვითარებული, რაც მსოფლიო ქვეყნებისა და რეგიონების განსხვავებული სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების დონით აიხსნება. ამაზე ნათლად მეტყველებს შემდეგი სტატისტიკა: დასავლეთ ევროპის რეგიონზე მოდის მსოფლიო ტურისტული ბაზრის - 70% და სავალუტო შემოსავლების - 60%, ამერიკის რეგიონზე - 20 %, ხოლო

დანარჩენ რეგიონებზე (აზია, აფრიკა, ავსტრალია)-10 % [2]. იხ ნახ 1.1

ნახ.1.1 მსოფლიო ტურისტული ბაზრის მოცულობა.

უკანასკნელი 20 წლის განმავლობაში, ტურიზმის მსოფლიო ორგანიზაციის (UNWTO) მონაცემებით, უცხოელი ტურისტების ჩამოსვლების რაოდენობის ზრდის საშუალო ტემპმა შეადგინა 5,1%, ხოლო მათგან მიღებულმა სავალუტო შემოსავლების ზრდის ტემპმა - 14%. ამავე მონაცემების თანახმად 1950 წელს ტურისტთა რაოდენობა მსოფლიოში 25 მილიონს აღწევდა, ხოლო ტურისტული ინდუსტრიის ბრუნვა - 2,1 მილიარდ აშშ დოლარს. 2010 წელს მსოფლიო მასშტაბით 940 მილიონი ჩასვლა განხორციელდა, ანუ 2009 წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით დაფიქსირდა 6,6 - % ზრდა. საერთაშორისო ტურიზმიდან მიღებულმა შემოსავლებმა კი შეადგინა 919 მილიარდი აშშ. დოლარი (693 მილიარდი ევრო).

ტურისტული ბიზნესის განვითარება მოსახლეობის დასაქმების მნიშვნელოვანი პირობაა. ის ხასიათდება მაღალი მულტიპლიკატორული ეფექტით. ტურიზმში შექმნილი ერთი სამუშაო ადგილი, სულ მცირე, ორი ახალი სამუშაო ადგილის შექმნას იწვევს ისეთ მომიჯნავე დარგებში როგორცაა: ვაჭრობა, ტრანსპორტი, კომუნიკაცია, სოფლის მეურნეობა, განათლება, მეცნიერება

და სხვა. მსოფლიო ტურიზმი სამუშაოთი უზრუნველყოფს ეკონომიკურად აქტიური მოსახლეობის 16%-ს. ტურიზმში დასაქმებულთა ნახევარი მუშაობს სასტუმრო მეურნეობაში. თუმცა, დასაქმებაზე ტურიზმის ზემოქმედების შესწავლა რთულია იმიტომ, რომ ტურიზმი სეზონური დარგია და მეორე, ამ სფეროში ჩართულია არა მარტო ტურიზმის ინდუსტრიის სფეროები, არამედ ეროვნული ეკონომიკის სხვა დარგებიც. გარდა ამისა, ტურისტები სარგებლობენ რა ადგილობრივი პროდუქციით სტიმულს აძლევენ ეროვნული და ადგილობრივი ეკონომიკის განვითარებას, უზრუნველყოფენ უცხოური ვალუტის შემოდინებას[3].

ტურიზმი უდიდეს როლს თამაშობს საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარების საქმეში. რაც მნიშვნელოვანწილად საერთაშორისო ტურიზმის სწრაფი ზრდით განისაზღვრება. ქვეყნებს შორის საერთაშორისო ურთიერთგაცვლა არის საერთაშორისო ვაჭრობის შემადგენელი ნაწილი და რეალურად ქვეყნის საგარეო ვაჭრობაზე უდიდეს გავლენას ახდენს. საერთაშორისო ტურიზმი ეკონომიკის სხვა დარგების საქონლისა და მომსახურების საერთაშორისო სავაჭრო ნაკადების აქტიური გენერატორია. მრავალი ტურისტული ქვეყანა უცხოელ ტურისტთა მოთხოვნებს იმპორტული საქონლის დახმარებით აკმაყოფილებს. ქვეყანაში ტურისტული იმფრასტრუქტურის განვითარება კი სტიმულს აძლევს სხვადასხვა ქვეყნის საამშენებლო მასალების, ნედლეულის და ტექნოლოგიების იმპორტს.

მნიშვნელოვანია ტურისტული ბიზნესის განვითარება ეროვნული ეკონომიკის ნიველირების თვალსაზრისით. ტურისტული ბიზნესის წვლილი საგადასახდებო ბალანსის გამოიხატება მოცემულ ქვეყანაში უცხოელი ტურისტების მიერ გაწეულ ხარჯებს შორის სხვაობაში. მსოფლიო მასშტაბით ტურისტული ინდუსტრიის ქვეყნებში დარგში საერთო შემოსავლებმა იმატა. ეკონომისტების კომპლექსური გათვლებით ყოველი 100000 ტურისტი ქალაქში გატარებული 23 საათის განმავლობაში ხარჯავს 6000 აშშ დოლარს, ანუ თითოეული ტურისტის მიერ 1 საათში დახარჯული თანხა საშუალოდ შეადგენს 260 აშშ. დოლარს. ჩვეულებრივ ითვლება, რომ უცხოელი ტურისტი სატრანსპორტო ხარჯებზე

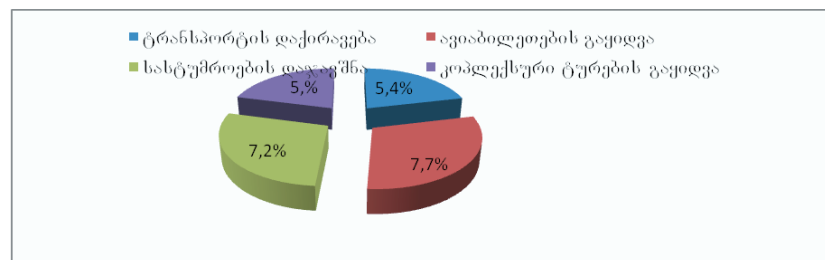
და კვებაზე ხარჯავს - 40%, სასტუმროზე - 30% ქვეყნის შიგნით მოგზაურობაზე- 8% სხვა ხარჯები- 22%. ასეთ დანახარჯებს ქვეყნისთვის მოაქვს დადებითი ეფექტი[4].

მსოფლიო ტურისტული ორგანიზაციის (UNWTO) პროგნოზით, ტურისტული ინდუსტრიის განვითარების ტემპების ზრდა შეუქცევადი პროცესი იქნება 21- საუკუნეშიც, 2020 წლისათვის საერთაშორისო ტურისტების შემოსვლების რაოდენობა 1,6 მილიარდს მიაღწევს.

თანამედროვე ტურიზმი კომპიუტერული ტექნიკისა და ავტომატიზაციის დანერგვის საფუძველზე საერთაშორისო ინფორმაციული ტექნოლოგიებისა და პროცესების სფეროს წარმოადგენს. ტურიზმის განვითარების მნიშვნელობაზე მეტყველებს ის ფაქტი, რომ მსოფლიო ტურისტულმა ორგანიზაციამ (UNWTO) და Mikrosoft-მა ხელი მოაწერეს შეთანხმებას, რომელიც ითვალისწინებს ტურიზმის სექტორის ეფექტიანობის ამაღლებას ინოვაციური ტექნოლოგიების გამოყენების, მომავლის ინფორმაციის დანერგვის, წინ წაწევის და სტიმულირების თვალსაზრისით[5].

ტურიზმი ინტერნეტით, ინფორმაციის გლობალურ გავრცელებისა და სივრცობრივი შეუზღუდაობის გამო, გეოგრაფიულ ექსპანსიას აგრძელებს და მისი შენატანი (ამჟამად 4 ტრილიონი აშშ დოლარი) მსოფლიო ეკონომიკაში ყოველწლიურად იზრდება.

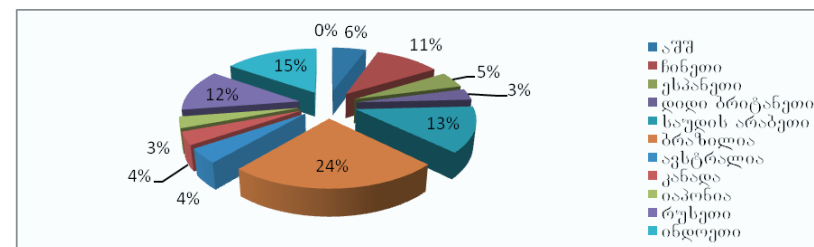
2011 წელს მსოფლიო ტურისტული პროდუქტების ინტერნეტ გაყიდვებმა 3.2 ტრილიონ აშშ. დოლარს გადააჭარბა (იხ ნახ 1.2).

ნახ 1.2 ტურისტული პროდუქტების ინტერნეტ გაყიდვები

ინტერნეტ-გაყიდვების ზრდის ტენდენცია ფიქსირდება ტურიზმის ყველა სექტორში: სატრანსპორტო საშუალებების დაქირავება (+5,5%), ავიაბილეთების გაყიდვა (+ 7.7%), სასტუმროების დაჯავშნა (+7,2%), კომპლექსური ტურების გაყიდვა (+5,4%). ტურისტული პროდუქტების ინტერნეტ - გაყიდვები ყოველწლიურად 8%-ით იზრდება, ხოლო ტრადიციული მეთოდებით გაყიდვა 1%-ით. 2011 წლის ბოლოს საერთო ჯამში ტურისტული პროდუქტების ინტერნეტ-გაყიდვების წილმა განვითარებული ქვეყნების ეკონომიკაში შეადგინა 37%, განვითარებად ქვეყნებში 10% .

ტურიზმის სექტორში შემოსავლების ზრდის მაღალი მაჩვენებლებით ლიდერობენ ქვეყნები: აშშ (+12%), საფრანგეთი (+18%), ესპანეთი (+10%), ჩინეთი (+23%) და დიდი ბრიტანეთი (+7%). საუდის არაბეთი (+28%), ბრაზილია (+52%), ავსტრალია (+9%), კანადა (+8%) იაპონია (+7%) ტურიზმის სფეროში დანახარჯები გაზარდეს ჩინეთიმა (+30%), რუსეთმა (+26%), ბრაზილიამ (+32%) და ინდოეთმა (+33%) - რასაც მოჰყვა აღნიშნულ ქვეყნებში მოგზაურთა რიცხვის ზრდა გერმანიიდან (+3%) და ამერიკის შეერთებული შტატებიდან (+5%) [6] იხ. ნახ. 1.3

ნახ.1.3 ტურიზმის სექტორში შემოსავლების მიხედვით ლიდერი ქვეყნები.

სუბრეგიონული შედეგები აშკარად მოწმობს ტურიზმის სწრაფ აღდგენას. რამდენიმე რეგიონი როგორცაა ჩრდილოეთ აფრიკა, სამხრეთ და სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზია არ დაზარალებულა გლობალური კრიზისის გამო და 2009-2010 წლების გან-

მავლობაში ჰქონდა ზრდის დადებითი ტემპები. ეკონომიკური კრიზისის გამო დაზარალებულ სუბრეგიონებში(ჩრდილოეთ-აღმოსავლეთი და სამხრეთ აზია, ჩრდილოეთ და სამხრეთ ამერიკა და დასავლეთ ევროპა) 2009-2010 წელს დარეგისტრირდა ჩამოსვლების რიცხვი, რომელიც სრულიად აკომპესირებს განცდილ დანაკარგას და აღემატება კრიზისის წინა პიკურ დონეს, ამავე დროს ზრდის ტემპი ცენტრალურ, აღმოსავლეთ, სამხრეთ და ხმელთაშუა ზღვისპირეთის ევროპაში საკმარისი იყო საიმისოდ, რომ კომპენსაცია გაეკეთებინა დაკარგული ტურისტული ნაკადებისათვის 2009 წელს[7].

თანამედროვე გლობალიზაციის პირობებში საერთაშორისო დონეზე ტურიზმის განვითარებაში იკვეთება შემდეგი ძირითადი ტენდენციები:

- ტურისტებს სურვილი აქვთ მონაწილეობა მიიღონ რეკრეაციაში, სპორტში, თავგადასავლებში, შეისწავლონ ისტორია, კულტურა, ბუნება, ველური გარემო. ტურიზმის განსაკუთრებული მიმართულება ხდება პოლიგრიმული ტურიზმი, რომელიც დაფუძნებულია რელიგიურ რწმენაზე.

- იზრდება მოთხოვნა ახალ ტურისტულ პროდუქტებზე, რაც მოითხოვს ტურისტებისათვის ახალი მიმზიდველი დანიშნულების ადგილების შექმნასა და უკვე არსებული სანახაობების გაუმჯობესება-რეაბილიტაციას.

- გლობალიზაციის თანამედროვე ეტაპზე ტურისტები უპირატესობას მოკლევადიან მაგრამ ხშირ დასვენებას ანიჭებენ.

- იზრდება ხანდაზმული ადამიანების უნარ-შეზღუდულების, ინკლუზივების პირების დაინტერესება ტურისტული პროდუქტებით.

- თანამედროვე ტურისტები არიან მეტად გამოცდილი, დახვეწილი, გემოვნებიანი და მომთხოვნი. მათ იზიდავთ ატრაქციები მომსახურების მაღალი ხარისხით.

- იზრდება ტურისტების სოციალური მგრძნობელობა. ისინი უპირატესობას ანიჭებენ თანამედროვე დიზაინს, ნაკლებად დაზინძურებული ტურისტული ობიექტები, მათ არ იზიდავთ ცუდად დაგეგმილი ატრაქციები, რომლებიც იწვევენ ეკოლოგი-

ურ და სოციალურ პრობლემებს.

- გლობალიზაციის პირობებში იკვეთება ტურიზმის, როგორც კერძო სექტორის დაახლოების ტენდენცია მთავრობასთან. მიმდინარეობს პასუხისმგებლობის განაწილება ცენტრალურ, რეგიონულ და ადგილობრივ ხელისუფლების წარმომადგენლებსა და კერძო სექტორს შორის, რათა თანხვედრაში იყოს ეროვნული, რეგიონული, საზოგადოებრივი ეკოლოგიური და სოციო-ეკონომიკური მიზნები.

ტურიზმის სფეროში დაწყებული დადებითი ძვრები და ეკონომიკური გამოცოცხლება საზღვარგარეთის ქვეყნებში, ვფიქრობთ დადებითად იმოქმედებს საქართველოში საერთაშორისო ტურისტული ინდუსტრიის განვითარებაზე. გლობალური ვითარების შესწავლიდან გამომდინარე მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია რომ საქართველოს სათანადო ბუნებრივ-კლიმატური პირობები და ადამიანური რესურსები გააჩნია.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. შენგელია თ. მსოფლიო ტურიზმის მზარდი დინამიკა და ზეგავლენა საქართველოში ბიზნესის განვითარებაზე. IV საერთაშორისო სამეცნიერო - პრაქტიკული კონფერენცია. „ინოვაციები ტურიზმში: ეკონომიკა და ბიზნესი“ 8-9, ბათუმი-ტრაპზონი, 2013.

2. პაპაჩაშვილი ნ. საერთაშორისო ტურიზმის თავისებურებები და განვითარების თანამედროვე ტენდენციები. საერთაშორისო სამეცნიერო - პრაქტიკული კონფერენცია. „ტურიზმი: ეკონომიკა და ბიზნესი“ 4-5, ბათუმი, 2011.

3. <http://www.unwto.org/facts/eng/barometer.htm>:

4. <http://www.nplg.gov.ge>

5. <http://www.turizm.ru>.

6. Единая туристическая информационная система [Электронный ресурс]. — <http://www.etis.ru>.

7. <http://dotr.gov>.